

УДК 159.922.73.-053.4

Тетяна ЗАВ'ЯЗУН,

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології Комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, м. Житомир

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОБЛЕМИ ВИНИКНЕННЯ ТРУДНОЩІВ КОМУНІКАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ

Анотація. У статті на основі аналізу наукової літератури представлені сучасні підходи до проблеми виникнення труднощів комунікації дошкільників, розкриті їх причини та шляхи усунення. З'ясовано, що мовленнєвий розвиток дошкільника відбувається поступово шляхом наслідування соціального досвіду суспільства при включенні дитини у комунікативну діяльність.

Ключові слова: труднощі комунікації дошкільників, мовленнєвий розвиток, комунікативна діяльність, мовленнєва особистість.

Постановка проблеми. Розглядаючи дошкільний період як етап зародження мовленнєвої особистості, ми спираємося на поняття про те, що індивідуально-психологічна характеристика мовленнєвого розвитку дитини визначається згідно з її генетично обумовленими психофізіологічними властивостями; соціально-психологічна сфера мовленнєвої особистості розвивається при включенні дошкільника в систему мовленнєвої взаємодії з дорослими та ровесниками під час засвоєння ним фонетичної, лексичної, граматичної, розмовно-діалогічної та комунікативної сторін мовлення; діяльнісну сферу мовленнєвої особистості характеризує активне привласнення дитиною засобів мовлення, яке відбувається у процесі його включення у комунікативну діяльність [1; 3; 5].

Розвиток мовлення старших дошкільників ми розглядаємо як культурно-історичне явище, за допомогою якого дитина набуває знань про навколишнє природне середовище, починає взаємодіяти з оточуючим її

людьми, проявляти «...індивідуальні відмінності, у функціональних особливостях нервової системи, у розумових, емоційних, моральних, вольових якостях, у потребах, інтересах, здібностях і характерологічних рисах». Розвиток – це зміни, «однак не всякі зміни є розвитком» [10, с. 135]. «Засвоєння досвіду дорослих – це не пасивний, а активний для дитини процес» [10, с. 127].

Дошкільний вік характеризується інтенсивним розвитком мовлення, яке пов'язане з ускладненням реальності дитини і зміною її стосунків з дорослими та однолітками. Таким чином, чим більше розвинене мовлення дитини, тим краще воно сприяє розв'язанню складніших завдань, які ставляться перед дошкільником, що виводить його на новий рівень розвитку [6; 7].

У старшому дошкільному віці у дітей функціонує дві самостійні сфери комунікативної діяльності: спілкування з дорослими та спілкування з однолітками. Спілкування дітей з дорослими, яке виникає у них раніше і розвивається скоріше, є більш складнішим і глибшим; в ході нього дитина отримує змістовні свідчення про старших; воно також регулює спілкування дітей із однолітками. Дорослий перш за все виступає для дошкільника як зразок і ідеал для наслідування. Дитина старшого дошкільного віку черпає досвід, який накопичений людством і використовує для засвоєння нових знань, умінь та навичок. Приміряючи себе під цей еталон, старший дошкільник визначає особисту значимість в колі оточуючих. Дорослий виступає для дошкільника джерелом тепла і покровительства, через яке дитина усвідомлює себе як унікальну істоту, яку бережно охороняють старші. У процесі спілкування старших дошкільників з однолітками діють ті ж категорії мотивів: особистісні, пізнавальні, ділові. Ровесник найперше виступає партнером по практичній взаємодії, насиченій яскравими емоціями. В спілкуванні з однолітками дошкільник засвоює норми статево-рольової поведінки, так як цей вік є сенситивним для соціалізації. Ровесник

стимулює дошкільника до спілкування ще й тим, що є рівною йому істотою, так званим «дзеркалом», яке відбиває його можливості, якості і тим самим надає змогу краще зрозуміти власні надбання.

Аналіз досліджень і публікацій. Зарубіжні психологи Ж. Піаже, Г. Салліван, досліджуючи взаємовідносини між дітьми, підкреслюють важливість спілкування між дітьми і вважають, що спілкування з ровесниками сприяє формуванню у дітей почуття рівності, взаємоповаги, співробітництва, які в свою чергу дають можливість дитині навчитися розуміти пояснення іншої людини, домовлятися і обговорювати різноманітні думки, знаходити компроміс або не приймати протилежну точку зору [23].

Проаналізувавши сучасні дослідження з розвитку мовлення дошкільників, визначено, що мовлення не є вродженою здібністю, а розвивається в процесі онтогенезу, при включенні дитини у комунікативну діяльність, паралельно з фізичним і розумовим розвитком малюка і служить показником його комунікативних здібностей та психологічного розвитку. Таким чином, порушення чи несформованість у дитини комунікативних вмінь впливає на дефіцит мовлення зокрема, порушення процесів його розвитку взагалі та як наслідок зазначених порушень – відставання в мовленнєвому розвитку на всіх етапах онтогенезу, виникнення труднощів комунікації [15; 18; 19].

У дослідженнях А. Бодалева [16], під терміном «труднощі спілкування» розуміється невміння та нездібність встановити контакт. Так, невміння він пов'язує з комунікативною компетентністю, навичками та вміннями, яким можна навчитися; нездібність – пов'язує з особливостями особистості, які важче піддаються корекції. Дослідниці О. Смірнова, І. Хохлачова [21] труднощі у спілкуванні дошкільників розглядають через їх поведінкові проблеми, а саме: підвищена агресивність, ображеність, сором'язливість, замкнутість, демонстративність. Відповідно терміном

«труднощі у спілкуванні» вони позначають саме вище вказані варіанти поведінки дітей дошкільного віку.

Метою статті є дослідження сучасних підходів до проблеми виникнення труднощів комунікації дошкільників.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні розвитку мовлення старших дошкільників з труднощами комунікації ми спираємось на основні положення розуміння науковцями «труднощів спілкування» та розглядаємо «труднощі комунікації» як неспроможність дитини володіти ситуацією взаємодії з учасниками комунікації; визначаємо зазначені труднощі згідно виділених структурних компонентів мовлення і на основі цього, характеризуємо наявність труднощів комунікації у дітей старшого дошкільного віку як:

- невміння встановлювати та спрямовувати мовленнєвий контакт з учасниками взаємодії;
- не усвідомлення емоційного змісту ситуації спілкування та невміння встановлювати двосторонній емоційний зв'язок;
- не розуміння характеру мовленнєвого спілкування (інтонація, сила голосу), не точне використання мовних одиниць;
- не вміння отримувати задоволення від спільної взаємодії;
- не розуміння просторово-часових ознак ситуації спілкування (значення слів, що характеризують місце, час, зміст взаємодії); не вміння будувати структуровані речення, змінювати слова відповідно до граматичних категорій, користуватися чіткою звуковимовою та дикцією, стабільною силою голосу; збіднений словниковий запас;
- не розуміння мовного звернення партнера по взаємодії;
- не вміння висловлювати свою думку та вислуховувати думку партнера, переконувати, доводити свою точку зору;
- не вміння керувати мовленням, змінювати його відповідно до розвитку ситуації.

Таким чином, «труднощі комунікації» старших дошкільників визначаються, як їх неспроможність володіти ситуацією взаємодії з учасниками комунікації та проявляються у невмінні дитини: встановлювати, спрямовувати та підтримувати мовленнєвий контакт; налагоджувати, отримувати та усвідомлювати двосторонній емоційний зв'язок; обирати, розуміти та використовувати мовленнєві структури за характером, ознаками, граматичними категоріями мовленнєвого спілкування; визначати, змінювати та регулювати мовлення відповідно розвитку ситуації взаємодії.

Необхідно звернути увагу на те, що у дітей, які мають труднощі комунікації, розвиток мовлення має свої особливості. Так, труднощі комунікації не завжди взаємопов'язані з розвитком лінгвістичної сторони мовлення. По-перше, у дошкільників з достатнім рівнем розвитку лінгвістичної сторони мовлення (наповнення словникового запасу, знання мовних норм), навички мовленнєвої взаємодії можуть проявлятися нестабільно, нестійко і діти зазнають труднощів у взаємодії з дорослими та однолітками. Таким чином, дитина не завжди може «вписатися» у ситуацію спілкування, адекватно відреагувати та врахувати динаміку її розвитку, прогнозувати дії партнерів. По-друге у дошкільників з недостатнім рівнем розвитку лінгвістичної сторони мовлення, ми відмітили низку особливостей, які полягали у заниженій самооцінці, комунікативних порушеннях, виявах тривожності й агресивності. Залежно від ставлення дошкільників до свого мовленнєвого дефекту було виявлено дітей, у яких:

1) відсутня турбота про власний мовленнєвий дефект, тому в них немає труднощів з мовленнєвим контактом; вони активно взаємодіють з дорослими і ровесниками; при потребі застосовують невербальні засоби спілкування;

2) наявна турбота про власний мовленнєвий дефект, тому в них виникають труднощі у процесі встановлення контакту з оточенням; вони не

прагнуть до спілкування, уникають ситуацій, в яких потрібно застосовувати мовлення; використовують невербальні засоби спілкування, гостро переживають свій мовленнєвий дефект;

3) наявний мовленнєвий негативізм; вони відмовляються спілкуватись, замкнені, можуть бути агресивними, мають занижену самооцінку.

Аналіз психологічної літератури [2; 20] дозволив виділити структуру психолого-педагогічних причин, які викликають труднощі у комунікації старших дошкільників.

1. Соціальні:

– дефіцит спілкування з оточуючими, який викликає загальну затримку в засвоєнні дитиною суспільного досвіду: сімейної взаємодії з дитиною, як з об'єктом, процес спілкування супроводжується певними установками; стиль спілкування (авторитарний, ліберальний, гіперопіки і так далі), який частіше всього вибирають батьки;

– дефіцит повноцінної, відповідної віку, діяльності, який заважає своєчасному функціональному розвитку; ворожість по відношенню до дитини, нестійке спілкування з протиріччями, що в свою чергу формує позицію дитини: протидія або бездіяльність.

2. Педагогічні:

– авторитарний і ліберальний стилі спілкування педагога з вихованцями;

– недостатнє відведення часу у ході навчально-виховного процесу нерегламентованим видам діяльності старших дошкільників, а саме самостійній ігровій діяльності.

3. Психологічні:

– особливості психіки дитини, емоційна депривація;

– порушення природного процесу засвоєння форм спілкування з дорослими.

Спираючись на визначення основних причин виникнення труднощів комунікації у дітей дошкільного віку можна окреслити умови подолання зазначених труднощів:

- включення дитини у суб'єкт-суб'єктну взаємодію з дорослим, яка не травмує і не пригнічує її активності, не гальмує самостійність дошкільника, реалізує розвиток діалогічного спілкування;

- засвоєння дитиною емоційно-особистісної форми спілкування з близькими дорослими та широким колом соціального оточення, у якому реалізується потреба дитини у визнанні, любові, підтримці, що сприяє розвитку мотивів спілкування і співробітництва у цікавих для дошкільника видах діяльності;

- наповнення життя дитини почуттям причетності до свободи виявлення інтересів, вибору засобів досягнення мети, відкриття закономірностей навколишнього світу, творення особистісних взаємин;

- активізація і стимулювання педагогами процесу комунікації дітей за допомогою спеціальних взаємопов'язаних форм організації навчально-виховного процесу: індивідуальних, групових.

У процесі вивчення причини труднощів комунікації у дошкільників та умов подолання визначених труднощів, виникала необхідність намітити шляхи подолання труднощів комунікації дошкільників:

- засвоєння усіх форм і засобів комунікації дитини з дорослими та однолітками, що надає можливість дошкільникам оволодівати навичками мовленнєвої взаємодії з різними спільнотами людей (батьками, вихователями, однолітками, малюками);

- стимулювання позитивного емоційного ставлення дітей до мовленнєвої взаємодії з дорослими, що є основою розвитку їх потреби у комунікації з ровесниками та дітьми різного віку;

- організація дослідницької діяльності дошкільників, що забезпечує процес активного присвоєння знань про навколишній світ та розвиток їх

інтелектуальних здібностей;

– отримання спільного результату під час здійснення спільної з іншими дітьми діяльності, що спрямовує та узгоджує об'єднання зусиль у процесі формування навичок продуктивної, творчої комунікації.

Отже, розвиток комунікації відбувається поступово шляхом наслідування соціального досвіду суспільства при включенні дитини у взаємодію з оточуючим її світом; процес привласнення соціального досвіду (інтеріоризація) у дитинстві, відбувається шляхом присвоєння «культурних форм психіки» у спілкуванні з дорослими та однолітками при включенні у доступний, самостійний вид діяльності – сюжетно-рольову гру; потреба у комунікації з дорослими виникає у перші два місяці від народження дитини [11], потреба у комунікації з однолітками [17] проявляється у молодшому дошкільному віці і формується в старшому дошкільному віці, що спрямовує подальший розвиток структурних компонентів мовлення дошкільника, як у самодіяльній грі, так і інших видах діяльності; спілкування тісно пов'язане з діяльністю, будь-яка форма комунікації виступає як форма спільної діяльності, люди завжди спілкуються в процесі певної діяльності; поєднання діяльності однієї людини з діяльністю інших людей утворює спільну діяльність, у спільній діяльності формується не тільки суб'єкт-об'єктні (людина-предмет діяльності), а й суб'єкт-суб'єктні відносини (людина-людина); сутність комунікації полягає у взаємодії суб'єктів діяльності; зв'язок комунікації та діяльності полягає саме в тому, що завдяки взаємодії діяльність організується, а комунікація набуває нових функцій; у комунікації відбувається збагачення діяльності, розвиваються й утворюються нові зв'язки та стосунки між людьми.

Проблема місця різних видів діяльності у психічному розвитку дитини достатньо повно представлена в сучасній дитячій психології (Л. Божович, Л. Виготський, О. Запорожець, В. Котирло, О. Леонт'єв, Д. Ельконін та ін.). За даними вчених, перехід від одного етапу вікового

розвитку до іншого пов'язаний зі зміною одного виду провідної діяльності іншим, тобто діяльності, «розвиток якої зумовлює найважливіші зміни у психічних процесах і психічних властивостях особистості дитини на певній стадії її розвитку» (О. Леонтьєв). Провідна діяльність, за Д. Ельконіним, це та діяльність, у середині якої зароджуються і виникають нові види діяльності. Кожний період характеризується своїм видом провідної діяльності. Провідним видом в дошкільному віці є ігрова діяльність. І саме на етапі дошкільного дитинства яскраво простежується взаємозв'язок мови і мовлення з ігровою діяльністю, що і стало предметом нашого подальшого дослідження.

Розвиток структурних компонентів мовлення на різних етапах гри забезпечується сукупністю таких чинників:

- спеціальній організації цих діяльностей, яка ґрунтується на особистісно-орієнтованій моделі взаємодії його учасників (вихователів і дітей) та на гуманістичному підході;

- системі мовленнєвих технологій, спрямованих на перехід дитини від репродуктивних до креативних мовленнєвих та ігрових дій;

- функціональному характері мовленнєвої та ігрової діяльності.

Отже, саме ігрова діяльність на етапі дошкільного дитинства є ефективним засобом дослідження функціонування мовленнєвих структур дитини та подолання труднощів комунікації старших дошкільників.

Процеси діагностики та подолання труднощів комунікації старших дошкільників передбачає активне включення дитини у самостійну діяльність з дорослим та однолітками, яка поєднує репродуктивну та творчу форми відображення навколишнього світу. Одним із первісних культурологічних засобів активного віддзеркалення, присвоєння та творення дитиною мовленнєвих структур є ігрова взаємодія (П. Блонський, Л. Венгер, Т. Зінкевіч-Євстігнеєва, П. Зінченко, К. Карасьова, В. Котирло, С. Кулачківська, С. Ладивір, Д. Менджерницька, В. Моляко, С. Новосьолова,

---

В. Роменець, Т. Титаренко, С. Тищенко).

Дія і мовлення – основні способи вирішення задачі у грі. Гра має дієвий і динамічний характер, у ній дитина «діє собою», за словами Г. Люблінської, це насамперед відтворення різноманітних фізичних дій, що відображають життя людей. Чим більші можливості для активних дій, тим цікавішою є гра. Гра не може відбуватися без мовленнєвої комунікації. Вона супроводжується мовленням, фразами, міркуваннями, діалогом, розмовним мовленням, де відбивається характер ігрових ролей. У грі діти словами передають переживання людей, їхні турботи, радощі, хвилювання і т. ін. Отже, гра є специфічною формою пізнавальної діяльності, в ході якої дитина дією, мовленням і почуттями відображає дійсність.

Проблема комунікативності ігрової діяльності досліджувалась як психологами (Ю. Аркін, М. Басов, П. Блонський, Л. Виготський, Н. Виноградов, Д. Ельконін, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе), так і педагогами (Л. Артемова, А. Богуш, Н. Гавриш, Г. Григоренко, Р. Жуковська, В. Захарченко, К. Карасьова, Т. Маркова, Д. Менджерицька, О. Сорокіна, О. Усова, Г. Швайко, К. Щербакова). Гра, на думку вчених, є виявом дитячої активності, спрямованої на засвоєння суспільного досвіду, оволодінням рідною мовою і спілкуванням [4; 13; 21].

Психолінгвістичний компонент проблеми комунікативної та ігрової діяльності розкривається у працях Є. Верещагіна, М. Жинкіна, І. Зимньої, О. Леонтєва, О. Лурії, Т. Піроженко, І. Синиці, О. Соколова та ін.

Він ґрунтується на уявленнях про структуру мовленнєвої діяльності та різноманітних психофізіологічних механізмах породження мовлення, що забезпечують реалізацію мовленнєвого акту на знайомому матеріалі з використанням комунікативно спрямованих одиниць висловлювання [10; 12; 14].

У цьому контексті дослідження розвитку комунікативної діяльності старших дошкільників у процесі сюжетно-рольової гри набуває особливої

ваги. Так, своєчасне виявлення труднощів комунікації і розпочата робота по усуненню зазначених труднощів на ранніх стадіях їх прояву у структурі дитячої гри надає дитині можливість розкрити для інших дітей свій суб'єктивний світ, при цьому максимально розкритися та самовизначитися у своїй індивідуальності. У багатьох ситуаціях при взаємодії між однолітками відбувається перетин смислових просторів її учасників, що приводить до створення нового смислового простору. Так, у спільній грі виникають ситуації, коли уявлення партнерів про розвиток сюжетної лінії розходяться, або учасники гри прагнуть до реалізації ролей по змісту не зв'язаних між собою. У цьому випадку успіх продовження спільної гри залежить від уміння запропонувати партнеру сюжетну подію, що поєднає за змістом ці ролі; чи добудувати, послідовно продовжити розвиток запропонованої партнером сюжетної події. Тому, гра є особливим видом діяльності, яка змінюється і розгортається як суб'єктивна діяльність дошкільника [8].

Отже, в процесі сюжетно-рольової гри дитини розширюються межі ігрової та мовленнєвої взаємодії старшого дошкільника з однолітками, що посилює розвиток його суб'єктності, яка змінює функціонування комунікативних систем дитини. У процесі такої комунікативної діяльності відбувається взаємодія людей як суб'єктів спілкування в цілісній функціональній системі; виникає психічний контакт; проявляються дії свідомо орієнтовані на смислове сприйняття іншими людьми для досягнення соціальної єдності; спрямовується та узгоджується об'єднання зусиль з метою налагодження відносин для отримання спільного результату [9].

Висновки. Таким чином, спираючись на здобутки наукових досягнень вітчизняної і зарубіжної психології у проведеному дослідженні зроблено акцент на те, що своєчасне усунення труднощів комунікації у старших дошкільників дає змогу впливати на весь хід психічного розвитку

дитини, у якому мовленнєвий розвиток виступає основним показником. Тому цілеспрямований комплексний вплив в умовах дошкільного закладу та сім'ї має забезпечувати розвиток комунікативних вмінь дитини у процесі ігрової взаємодії з однолітками, що передбачає: збагачення емоційних та особистісних контактів дітей з дорослими і однолітками; задоволення потреби дітей в різноманітному чуттєвому пізнанні; активне дослідження навколишнього світу; перетворення предметного середовища для задоволення потреб спільної з однолітками діяльності.

Використана література

1. Адлер Б. Перехитрим малыша / Б. Адлер; [пер. с англ. Д.А. Щербаковой]. – М. : ООО «Изд-во Астрель», 2005. – 365 с.
2. Бодалев А.А. Восприятие и понимание человека человеком / А.А. Бодалев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 200 с.
3. Бодалев А.А. Личность и общение. / А.А. Бодальов. – М. : МПА, 1995. – 412 с.
4. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка / Л.С. Выготский // Вопросы психологии. – 1966. – № 6. – С. 62–76.4
5. Волков Б.С. Психология общения в детском возрасте / Б.С. Волков, Н.В. Волкова. – СПб. : Питер, 2008. – 272 с : ил. – (Серия «Детскому психологу»).
6. Дитяча психологія : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Р.В.Павелків, О.П.Цигипало ; МОН України. – К. : Рівне, 2006. – 528 с.
7. Дудкевич Т.В. Дитяча психологія : навч. посіб / Т.В. Дудкевич. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
8. Карасьова К.В. Світ дитячої гри / К.В. Карасьова // Дошкільна освіта. – 2009. – № 3 (25). – С. 39 – 44.
9. Карасьова К.В. Розвиток комунікативних функцій дошкільників у процесі творчих ігор : автореф. дис.... к. психол. наук : 19.00.07 / Катерина Володимирівна Карасьова. – К., 2008. – 19 с.
10. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г.С. Костюк. – К. : Рад. школа, 1989. – 608 с.
11. Леонтьев А.А. Функции и формы речи. Основы теории речевой деятельности / А.А. Леонтьев. – М. : Наука, 1974. – С. 241–254.
12. Лурия А.Р. Язык и сознание / А.Р. Лурия. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 320 с.
13. Новоселова С.Л. Игра дошкольника / С.Л. Новоселова. – М. : Просвещение, 1989. – 156 с.

14. Піроженко Т.О. Психологія комунікативно-мовленнєвого розвитку дитини : автореф. дис.... докт. психол. наук : 19.00.07 / Тамара Олександрівна Піроженко. – К., 2004. – 40 с.
15. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника / Т.О. Піроженко. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 152 с.
16. Психология общения. Энциклопедический словарь / [под общ. ред. А.А. Бодалева]. – М. : Изд-во «Когито-Центр». – 2011. – 600 с.
17. Развитие общения дошкольников со сверстниками / [под ред. А.Г. Рузской]. – М. : Педагогика, 1989. – 216 с.
18. Ребенок. Раннее выявление отклонений в развитии речи и их преодоление : [уч.-метод. пособ.] / [под ред. Ю.Ф. Гаркуши]. – М. : МПСИ ; Воронеж: МОДЭК, 2003. – 288 с.
19. Самохвалова А.Г. Коммуникативные трудности ребенка: проблемы, диагностика, коррекция : [уч.-метод. пособ.] / А.Г. Самохвалова. – СПб. : Речь, 2011. – 150 с.
20. Смирнова Е.О. Развиваем речь в игре / Е.О. Смирнова // Дошкольное образование. – 2012. – № 2. – С. 17–19.
21. Хохлачева И.В. Особенности родительского отношения к дошкольникам с трудностями в общении со сверстниками : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 / Ирина Владимировна Хохлачева. – М., 2010. – 155 с.
22. Sullivan H.S. The interpersonal theory of psychiatry. / H.S. Sullivan. – New York : Norton, 1953, P. 256–263.

Татьяна Владимировна Завязун,

кандидат психологических наук, старший преподаватель кафедры психологии Коммунального учреждения «Житомирский областной институт последипломного педагогического образования»
Житомирского областного совета, г. Житомир

**ИССЛЕДОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ К ПРОБЛЕМЕ
ВОЗНИКНОВЕНИИ ТРУДНОСТЕЙ КОММУНИКАЦИИ
ДОШКОЛЬНИКОВ**

Аннотация. В статье на основе анализа научной литературы представлены современные подходы к проблеме возникновения трудностей коммуникации дошкольников, раскрыты их причины и пути устранения. Выяснено, что речевое развитие дошкольника происходит постепенно путем подражания социального опыта общества при включении ребенка в коммуникативную деятельность.

Ключевые слова: трудности коммуникации дошкольников, речевое развитие, коммуникативная деятельность, речевая личность.

Tetyana Vol. Zavyazun

Candidate of Psychological Sciences Senior Lecturer At The Department Of
Psychology Communal Institution «Zhytomyr Regional Institute Of
Postgraduate Pedagogical Education» Of Zhytomyr Regional Council,
Zhytomyr City

**STUDIES OF MODERN APPROACHES TO THE PROBLEM OF THE
DIFFICULTIES OF COMMUNICATION OF PRIMARY SCHOOLS**

Abstract. In the article, based on the analysis of scientific literature, modern approaches to the problem of the emergence of communication difficulties for preschool children are presented, their causes and ways of elimination are disclosed. It is revealed that the speech development of the preschool child is gradually through the imitation of the social experience of society when the child is included in communicative activity.

Key words: difficulties of communication of preschoolers, speech development, communicative activity, speech personality.

Стаття надійшла до редакції 30 березня 2018 року